

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д.н. **Мария Попова**, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“, Факултет по журналистика и масова комуникация, катедра „История и теория на журналистиката“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Вътрешна политика и медии)

с дисертационен труд на тема: **„Демографско развитие – институционални и медийни конфликти“**,

представен от **Ивелина Георгиева Георгиева**, редовен докторант в катедра „История и теория на журналистиката“ на Факултет по журналистика и масова комуникация, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

с научен ръководител: **проф. д-р Луливера Кръстева**

I. Представяне на докторанта въз основа на подадената документация

Ивелина Георгиева е бакалавър по „Масова комуникация“ от НБУ и магистър по „Връзки с обществеността“ от ФЖМК, СУ „Св. Кл. Охридски“. Има разнообразна професионална дейност, както в областта на журналистиката (като репортер в онлайн медиите inews.bg, infobiro.bg и във Военния телевизионен канал), така и в областта на маркетинга и рекламата (като създател и автор на онлайн платформата myfamily.bg и като управител на компанията „Каприз Инвест“). Докторантът се е обучавал по докторска програма в катедра „История и теория на журналистиката“ на Факултет по журналистика и масова комуникация на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ по научна специалност 3.5 ОКИН (Медии и комуникации-Вътрешна политика и медии)“ в периода между 2017 и 2020 г.

II. Оценка на качествата на дисертационния текст

1. Структура и обем.

Дисертационният труд на Ивелина Георгиева е с общ обем от 367 стр. и включва увод, изложение в три глави, заключение, библиография, приложения.

2. Актуалност на темата.

Дисертацията е посветена на актуалната и значима тема за моделите, чрез които българските медии отразяват демографските теми, чието проблематизиране конструира

параметрите не само на цялостната публична политика на страната, но и за утвърждава характеристиките на съвременната медийна среда.

3. Цели, обект, предмет и съдържание.

В **увода** докторантът ясно е определила обекта, предмета и целите на своето изследване. **Основната цел** е анализ на актуалните и значими конфликти, които са наблюдавани както в институционален, така и медиен план, свързани с проблематичната и често нерелевантна демографска политика на България. **Обект** на изследване са повечето от демографските процеси, които протичат в България, средствата, чрез които са управлявани от социалните институции, оценката на функционалните модели на съществуващата законодателна и нормативна рамка. **Предмет** на изследване са от една страна демографското развитие на България и свързаните с него научни области, а от друга – особеностите на медийната рефлексия на отразяваната проблематика. В **първа глава** на дисертацията е очертана теоретичната рамка чрез изясняване на основните понятия – демографска политика, демографско развитие, демографски преход, глобализация. Тяхното описание е представено чрез пресичането на четири научни подхода – демографски, исторически, икономически и социален. Потърсено е проявлението на институционалните и на медийните конфликти, в чийто граници са отразени основните медийни подходи към темата – тяхното репрезентиране в медийните публикации, емоционалната им обогатеност, многоаспектността на смисловата им интерпретация в рамките на опитите на медиите да изразяват плуралистичност и разнопосочност на представените твърдения. Прецизирани са и някои от ключовите медийни дефицити като например заместването на медийното въздействие с медийната манипулация, употребата на имиджови и маркетингови стратегии от страна на коментиращите проблемите политици и лидери на мнение, слабата професионализация на журналистите в областта на социалната и демографска политика. Това позволява на Ивелина Георгиева статистически обосновано, исторически и контекстуално адаптивно да изложи по-подробно част от ключовите демографски проблеми на страната – ниската раждаемост, породена от отложеното родителство и липсата на адекватна държавна политика в областта на образованието и социалните дейности, високата емиграция, предизвикана от ниските доходи и жизнен стандарт, както и от дисбаланса в териториалното разпределение.

Във **втора глава** на дисертацията се прави социално-историческо сравнение между формите на демографската политика по времето на социализма (характеризираща се с високи нива на раждаемост, социални и финансови блага), през 90-те години на 20 век насам (с акцент върху резкия спад на раждаемостта, високата миграция, неадекватната социалната политика и

ниските разходи за социални помощи, моделиращи България като най-бедната нация в ЕС) и тяхното смислово, управленско и законодателно развитие понастоящем (чрез описание на някои от основните нормативни закони и документи в България). Като контрапункт са дадени примери с успешните политики на държави като Франция, Дания, Швеция, Ирландия и Великобритания, определени като страните с най-висока раждаемост в Европа, с реално с най-добрата семейна и социална политика, утвърждаващи принципите на финансова подкрепа от страна на държавата, съвместяване на работата и семейните ангажименти, равнопоставеност на половете, укрепване на семейния живот като авторитет в обществото, вземане на мерки за защита на жените и децата и пр.

В **трета глава** са изведени резултатите от проведените собствени емпирични изследвания. Първото изследване представлява контент-анализ на вестник „24 часа“, онлайн версията му „24chasa.bg“ и новинарския сайт dnevnik.bg за периода 2017-2019 г. Резултатите от изследваните и обработени над 1200 публикации показват, че в „24 часа“ преобладават редакционно подписаните информационни материали, национално-ориентирани теми (статистическа демографска информация, прессъобщения на партии и държавни институции, анализи на демографската ситуация в България, информации за жизнения стандарт на българина, развитието на регионите, новини, свързани с емиграцията и трудовата миграция). Като говорители се изявяват политиците, особено представителите на властта и експертите, формиращи критично отношение към темата, а ключовите думи са раждаемост, спад на населението, демографска политика, миграция. Сходни са резултатите от „Дневник“, като основната разлика идва от надградения външнополитически пласт – представяне на демографските проблеми в различни държави от света, сравнение между тях и положението в България, по-широкото внимание върху проблемите на миграцията, отново през международна призма. Заключениета на докторанта са, че няма голяма журналистическа активност по темата, а само изолирано разглеждане на демографския конфликт. Анализът е допълнен с преглед на публикации по темите за раждаемостта, майчинството, отглеждането на деца, женската еманципация в различни български сайтове и специализирани издания.

Третото собствено изследване съдържа обобщенията от проведените дълбочинни интервюта със 103-ма респонденти, в които се проследява промяната в репродуктивния модел на жените в България. От резултатите е видно, че в България преобладава моделът на семейство с едно дете, като повече от половината анкетираните жени твърдят, че изпитват сериозни затруднения при успешното съчетаване на грижите за децата и семейството и професионалния живот, страдат от липсата на свободно време, имат финансови трудности,

притесняват се от ограничените места в детските градини и ясли, и недостатъчно качествените образование и здравеопазването. Българските жени декларират, че не се чувстват равнопоставени с мъжете поради силната си ангажираност с домакинските задължения и отказа на мъжете да участват пълноценно във възпитанието на децата. Те се проявят като неособено еманципирани, финансово несигурни, склонни да отлагат създаването на семейство и отглеждането на деца в името на получаването на добро образование и професионална реализация. Въз основа на това Ивелина Георгиева констатира, че сред основните причини за демографската криза в България са както niskият жизнен стандарт и бедността в страната, лошото образование и здравеопазване, така и трудностите на жените да съвместяват всички социални роли в обществото и нерелевантната социална политика на държавата.

4. Използвана научна литература.

Използвани са 335 източника, от които 31 са нормативни документи, 117 студии, статии и книги на кирилица, 37 на латиница и 150 медийни публикации.

5. Автореферат

Представеният автореферат с обем от 35 стр. пълно и коректно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд.

III. Приноси на дисертационното изследване

Принос на изследването е възможността да се разшири научното и изследователско поле на българската наука с оценка на съществуващата казуалност между демографията и медийната теория, съобразно сложната констелация между социално-институционалните механизми, нормативните подходи, политическите решения и медийната практика. Приносен характер има систематизацията на широкото теоретично поле през призмата на демографската политика и демографското развитие, включително чрез извеждането на собствени дефиниции на част от термините. Приносен характер имат проведените собствени емпирични проучвания по методите на контент-анализа и дълбочинното интервю, които позволяват очертаване на реалните медийни и обществени нагласи по изследваната област, с акцент върху темите за раждаемостта, отглеждането на деца, миграцията и държавната политика спрямо тях.

IV. Бележки и препоръки

След известно реструктуриране на текста, бих препоръчала той да бъде публикуван. Би било полезно текстът да бъде допълнен с наблюдение на формите на медийното въздействие с цел осмисляне значението на медиите не само като носители на информация, но и като изразители на позиции, съобразно техните разнообразни социални функции.

V. Публикации и участия в научни форуми

Докторантът има публикувани три научни статии по темата на дисертационния труд, една от тях на английски език. По време на докторантското си обучение участва с доклади в една международна научна конференция, една национална научна конференция и в четири научни докторантски семинара. Всички текстове отговарят на заложените стандарти за качество.

VI. Заключение

Дисертационният труд е посветена на важната и актуална тема за възможностите на българските медии да представят особеностите на демографското развитие с цел да насочат обществения интерес, да съдействат за преодоляване на социалните конфликти и да стимулират националния просперитет. Използван е сериозен и научно-обоснован подход и са изведени уместни заключения. Поради това **убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на ИВЕЛИНА ГЕОРГИЕВА ГЕОРГИЕВА образователна и научна степен „доктор” по научна специалност 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации-Вътрешна политика и медии).**

Дата: 17.08.2022 г.

Рецензент:

/доц. д.н. Мария Попова/